

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XLVIII. Vtrum ius proprietatis possit simul inesse pluribus circa eandem
rem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

ex diuersitate religionis repugnat optimæ generis humani constitutioni, regimini, ac paci, & felicitati minime impeditur communicationis mutue, & communis abundantie, quæ inde prouenit, eademque consequenter est contraria communi humani generis consensui, ex quo iura omnia circa res temporales, uti superius dictum est, dependent, & cui contrariari sine iniustitia non potest quoad res ipsas; quoad iura verò non nisi nulliter, ac perperam. Ex his itaque concluditur simoniam esse intrinsecè iniustam; per quam videlicet repugnat, ut constituatur æqualitas inter datum, & acceptum.

Ad 1. Distinguitur maior: volenti voluntate valida conceditur maior, voluntate invalida, ac nulla negatur maior iuxta dicta qu. 15. & 16. & distincta similiter minori negatur consequentia. Quia qui emit rem spirituales pro temporali, non habet voluntatem donandi, sed taxandi, ac soluendi pretium æquale rei spirituali. Hoc autem nulliter eum conari constat satis ex dictis. Habent enim contradicentem sibi legem voluntate diuina, & consensu generis humani maximè rationabili constitutam.

Ad 2. Quidvis spirituale est æstimabilius quouis temporali, dependenter à fide, & in ordine ad finem propositum per ipsam; non tamen secundum æstimationem pendente à ratione naturali, & in ordine ad finem rebus temporalibus commutabilem. Qui autem dat vendendo, quod est minùs relatè ad hunc finem, & ad hanc rationem est iniustus. Quia hinc sumitur regula iustæ commutationis rerum temporalium, & non ex fine supernaturali, & ex fide, ut dictum est. Quare in eo casu, solus emens est, qui non facit iniuriam vendenti, licet uterque sit irreligiøsus, & iniurius aduersus Deum.

Ad 3. Celebrantibus, & orantibus, & sic de similibus dantur pecunie partim, ut stipendium laboris necessarium ad sustentationem vitæ partim, ut elemosyna, tum ex eodem fine, tum pro tuenda maiori decencia status eorum, Et sanè, quod ad stipendium attinet, labor corporalis impenſus rebus sacris præscindendo ab earum sanctitate, & conducentia ad finem supernaturalem, atque attendendo ad solum onus, quod suscipitur in obsequium alterius intendit qualemcumque finem, est dignus compensatione temporali. Ingreditur præterea in partè iustæ æstimationis iactura, quam patitur, qui sic laborat, abstinendo ab aliis laborum, & quæstuum generibus, & assumendo statum, & conditionem vitæ incapacem eorum. Nulla igitur est iniustitia in stipendiis, quæ celebrantes, & orantes communiter recipiunt à fidelibus. Nam etiam infidelis, si exigeret æqualem laborem, cum æquali laborantis iactura, & impedimento, deberet soluere æquale stipendium, quemcumque demum finem intenderet. Nec enim mensura iusti pretij, ac stipendij sumitur ex fine intento ab eo qui exigit, aut impendit laborem, sed ex magnitudine ipsius laboris, necnon iacturæ per se consequentis ad illum. Videri potest Suarez tom. 1. de Relig. lib. & cap. 4. n. 7. adducens communem hominum consensum pro veritate huius doctrinæ, licet eius rationem putet perobscuram, & inuentu difficilem; quod non vsque adeo verum videtur.

Ad 4. Res temporalis annexa spirituali, ut fructus beneficij Ecclesiastici, & autum, quo constat calix consecratus, eiusdem est in se nature, eadem affert commoditates, & iisdem quantum ex se subiacer legibus diuisionis rerum ante, & post talem annexionem, neque id tolli potest à re temporali propter annexionem ad rem spirituales, & magis principalem. Ergo si eodem pretio semper vendatur, nec augeatur aliquid pretij ratione adiunctæ spiritualitatis, semper dabitur eadem æqualitas propria iustitiæ. Quare in venditione cuiusmodi rerum solum est præcauendum scandalum,

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

quod facile potest suboriri, & interponendus consensus summi Pontificis, qui est supremus dispensator rerum etiam temporalium annexarum spiritualibus. At quod est purè spirituale non habet ullam similiter regulam vniformem comparatione rei temporalis, & pecunie, vnde ad æqualitatem reducat, quæ est de conceptu iustitiæ. Nulla igitur est paritas.

Ad 5. Permutatio spiritualium pro spiritualibus, idè non est iniusta ex se. Quia quæ vtrunque talia sunt, subiacent eidem vtrunque regulæ æstimationis, & ad eundem finem ordinantur ex se; habenturque absolute gratis, dum habentur pro aliquo habito, & conseruato similiter gratis. Ergo multominus, hinc potest vlla paritas deduci pro iusta permutatione spiritualium cum temporalibus.

QVÆSTIO XLVIII.

Vtrum ius proprietatis possit simul inesse pluribus circa eandem rem?

Videtur non posse inesse. Quia ius proprietatis ex genere suo est libera facultas disponendi de aliquo munita lege fauente ipsi, & grauante alios. Si autem duobus inesset ius circa eandem rem, neuter haberet circa illam munimen legis fauentis sibi, & grauantis alios. Quia vterque grauaretur per legem in fauorem alterius. Ergo nequit inesse duobus simultanè ius circa eandem rem.

Art. 1. Resp. Ad generalem rerum diuisionem, de qua, deque eius effectibus circa ipsas actum est à q. 42. subsecuta sunt plures species iuris proprietatis, quarum sola expositione indiget quæstio proposita, & qua præstita absoluta erunt vniuersalissima principia omnia spectantia ad intelligentiam virtutis iustitiæ, & obiecti formalis circa quod ipsa versatur.

Art. 2. Prima autem, ac præcipua species iuris proprietatis est dominium plenum, quod à Iuristis communiter definitur cum Bartolo in l. si quis, §. differentia ff. de acquirenda possessione ius perfectè disponendi de re corporali, nisi lege prohibeatur. Id perfectè ponitur ad explicandam plenitudinem dominij, quæ amplectitur omnes vsus rei, cum independentia à voluntate alterius, quatenus consulenti commodis suis. Hæc enim duo pertinent ad perfectionem iuris proprietatis, de quo agitur, ut liquet ex particula sequenti de re corporali. Quia ius iurisdictionis versatur directè circa personas, quatenus præditas intellectu, & voluntate. Ex eadem particula apparet non definiti à Bartolo dominium in tota sua latitudine, siue ex parte subiecti, siue ex parte termini, sed humanum dumtaxat, idque quatenus ordinatum ad mutuam sensibilem communicationem, & societatem ciuilem, quæ quia in rebus corporalibus viget magis, idè à Iurisperitis res corporalis dominio; cætera, ut officia, seruitutes actiones personales, & similia, quasi dominio haberi dicuntur. Postrema particula nisi lege prohibeatur, accipienda est de lege præcisè, ut est regula, & mensura honestatis, & non ut est etiam munimen iuris proprietatis alterius, id est de lege positiuè, & negatiuè sumpta; ita ut sola lex honestatis, & non etiam ius alterius lege munitum fauente ipsi, & grauante alios in fauorem ipsius impediat disponendi conueniens perfectè, ac plenè domino. Alias enim hæc definitio solam exprimeret rationem omnibus iuris speciebus communem.

Art. 3. Porro, omne vniuersaliter dominium proprietatis plenum, & perfectum iuxta totam suam latitudinem ex parte subiecti, & termini, seu ratio vniuersalissima huius iuris definiti facile, & perspicue potest, ex dictis qu. 3. Omissis namque aliorum definitio-

nibus rectè dicitur libera facultas disponendi de aliquo munita lege fauente ipsi, & grauante alios absque villo vicissim grauamine directè, quoad rem eandem cedente incommodum alterius. Prior pars positua liquet ex loco indicato. Posterior pars negatiua, cui substitui potest fauente ipsi soli, innotesceat per expositionem reliquarum specierum iuris; hoc est specierum dominij imperfecti, seu non pleni, à quibus differt dominium plenum per exclusionem eiusmodi grauaminis, respectu plenè domini.

Art. 4. Inter istas itaque species præcipua est ususfructus, qui communiter definitur *ius rebus alienis utendi, fruendi salua rerum substantia*: hoc est, libera facultas, vt supra cum grauamine rem integram alteri seruandi. Is, cui conuenit hoc ius, seu libera facultas dicitur fructuarius. Proprietarius verò, & dominus, is in cuius fauorem tale grauamen imponitur. Alias deinde immediatè species est usus actiue sumptus, qui definitur: *ius utendi re aliena salua ipsius substantia*: hoc est, libera facultas, vt supra cum grauamine rem integram alteri seruandi, eidemque relinquendi fructus eiusdem. Nempe fructuarius per hoc præcisè differt ad vsuario, quod ille fructus rei, vt ex gregè lanam, lac, factum; ex fundo fœnum, segetes, arbores cædvas, seu non fructiferas colligere possit, & eo ipso facere suas pleno dominio: Vsuaris verò nequaquam; idque significat fruitio illi concessa, huic negata.

Art. 5. Seruitus est ratio communis usufructui, & vsui, & latius utròque pater. Sumitur verò, tum actiue, tum passiue. Actiue sumpta est *ius fruendi, vel aliquo modo utendi re aliena, vel aliquid circa eam impediendi*, hoc est, est libera facultas aliquo modo disponendi, seu positue, seu negatiue circa rem alienam. Positiue quidem, vt dictum est de usufructu, & vsu, nisi quod vterque seruitutis nomine tum potissimum significatur, cum non est plenus, & perfectus, sed inadæquatus, quoad aliquem tantum fructum, aut aliquem usum passiuum. Negatiue verò, vt si possis alium impedire, ne altius attollat murum suum, neue in eo aperiat fenestram. Seruitus passiuæ est obligatio rei, vel personæ correspondens iuri actiuo explicato.

Art. 6. Hæc omnia iura possunt haberi cum & sine possessione, quæ non sumitur in præsentī passiue, seu terminatiue, sed actiue, ac potestatiue, & alia dicitur facti, alia iuris. Possessio facti, definitur à Iurisperitis *detentio rei, corporis, & animi, & iuris adminiculo*. Detentio est apprehensio aliqua, vel continuata, vel saltem præsens in principio. Corporis adminiculum significat debere rem, vt possideatur, de facto subiici manibus, vel pedibus, vel oculis formaliter, vel æquiualeuter in se, vel in aliquo ipsam continente. Adminiculum animi est voluntas detinendi rem tanquam suam iuxta notionem suauitatis expositam q. 3. versus finem, & non tantum nomine alterius, vt faciunt depositarius, & baiulus, qui propterea non possident. Iuris adminiculum non tollit, quin possessio facti possit esse iniusta, qualis est possessio latronum, sed significat ealem debere esse detentionem ex parte rei, & personæ, vt leges aliquo speciali fauore ipsam prosequantur, præ non detinente, qualis non est detentio rei sacræ facta à Laico. Res non corporales dicuntur à Iurisperitis, quasi possideri, cum respectu eorum interuenit aliquid æquiualeens explicato corporis adminiculo.

Art. 7. Possessio iuris definitur à Bartolo in l. 1. de Acquirenda, vel admittenda possessione; *ius insistendi alicui rei tanquam suæ non prohibita possideri*. Tò ius distinguit hanc possessionem à pura facti possessione. Insistere rei, vt suæ, est eam apud se, & sibi tenere pacifice, si possit, sin minus abigendo ab ea quousvis alios legum remediis, & si necesse sit, vi etiam, & armis. Additur *non prohibita possideri*, quia detentio rei, & insistencia non fauente lege, sed potius contradicente, non dicitur

tur possessio. Intelligitur autem contradicentio, non qualiscumque, sed quæ talem personam, respectu talis rei, reddat incapacem possidendi, & spoliēt omnibus privilegiis possidentium, seu detinentium res, vt suas; vt spoliatur Laicus, respectu rei sacræ, decimarum, & similibus. Quod pater non superfluere postremam particulam superadditam primæ. Quia potest quis habere re ipsa ius insistendi, quin adhuc constet de eiusmodi fauore, seu non resistentia legis, ob privilegium.

Art. 8. Emphyteusi, & feudo, quæ sunt duæ aliæ species iuris imperfecti commune est, quod sint concessio rei immobilis cum translatione dominij utilis, retento directo, sub aliquo onere. Differunt verò; quia hoc onus in emphyteusi, est certa pensio, soluenda proprietario ab emphyteuta. In feudo verò, si sit purum feudum, idem onus est solum obsequium personale.

Art. 9. Postrema diuisio est iuris in re, & ad rem. Ius in re, quod & reale dicitur, est libera facultas rem aliquam sibi vindicandi, ac repetendi à qualibet indiscriminatim persona, illam qualitercumque detinente; ita vt obligatio rem tradendi, seu reddendi habenti ius in illa, transeat, ad quamlibet personam hoc ipso, quod res ad eam transferit. Ius verò ad rem, quod & personale dicitur, est libera facultas, rem aliquam sibi vindicandi, ac exigendi ab vna, vel pluribus personis determinatè, siue illam apud se habeant, siue non habeant, sed ad alium transferit. Quare obligatio correspondens iuri in re adhæret illi personæ, cui res ipsa adhæserit; idèoque realis dicitur, quia quasi transit ex re ad personam, & immediatè rem, mediatè personam afficit ratione ipsius rei. E contra obligatio correspondens iuri ad rem adhæret personæ, siue res ipsi adhæreat, siue non adhæreat; idèoque personalis dicitur, quia immobiliter personæ adhæret, & quasi transit ex persona ad rem, atque immediatè personam, mediatè rem afficit, ratione personæ.

Art. 10. Exemplum vulgare, & præ cæteris clarum est in emptore, & venditore. Qui enim emit equum, post numeratam pecuniam, & antequam equus traditus sit sibi, non potest illum exigere nisi à venditore, tametsi equus iam ab alio detineatur, siue per furtum, siue per nouam venditionem, aut donationem factam ab eodem venditore. At postquam equus, iam traditus fuit emptori, potest is illum exigere à quocumque ipsum detinente; nec potest amplius agere aduersus venditorem, nisi quatenus equus ad ipsum redierit. Quare ante traditionem ius emptoris dicitur ad rem; post traditionem, in re; atque primum respicit personam, seu personas omninè determinatè, certè magis determinatè quàm posterius. Posterius enim, seu in re est omninè indeterminatum ex se intrinsecè, quoad personas, & respicit æqualiter totum genus humanum.

Artic. 11. Ex his manifestum iam est pluribus personis circa eandem rem simultaneè inesse posse iura imperfecta proprietatis diuersi generis. Res enim, respectu cuius, alicui conuenit ius tantum ad rem, necessaridè simul subest iuri in re alterius personæ. Similiter componuntur inter se in diuersis personis, respectu eiusdem rei, ius siue emphyteuticum, siue feudale cum dominio rei apud alium existente; idemque dicitur proportionaliter de cæteris speciebus iuris. Vnde patet ad rationem dubitandi. De ratione videlicet iuris solum est, vt habeat legem sibi fauentem quoad id, quoad quod, conuenit libera facultas. Possunt autem plura inesse eidem rei, quoad quorum proinde aliquid lex faueat vni, & quoad aliud alij, cum mutuo eorum grauamine quoad id, secundum quod, ad vnumquemque eorum res non pertinet. Difficultas igitur solum potest esse de multiplicitate iurum eiusdem rationis, eoque pleno, & perfecto secundum genus suum circa eandem rem, & secundum idem. Quam difficultatem

difficultatem à paucis annis nonnulli magnis conatibus in vtramque partem pertractarunt circa dominium plenum, seu in solidum; cum ea qualiscumque difficultas sit omnino communis, vt per se satis patet, quibusvis aliis iuris speciebus sub eadem consideratione pleni, & perfecti intra idem genus. Verum in gratiam eorum auctorum agendum erit specialiter de dominio pleno.

QVÆSTIO XLIX.

Vtrum dominium plenum eiusdem rei pro eodem instanti possit esse adæquatè apud duos?

Videtur posse esse. 1. Quia in instanti reali donationis, aut venditionis v.g. conuenit simpliciter eius dominium tam donanti, seu vendenti, quam donatario, seu emptori. Donanti quidem, quia donatio est vsus domini in solidum, vt potè transferens illud in donatarium, & quia aliàs donaret rem, vel nondum suam, vel iam non suam. Donatario verò, quia datur in ipso acceptatio domini in solidum sibi oblata, atque acceptatio est vltimum complementum donationis. Impossibile verò est, vt donatio non fortiat suum effectum in eodem instanti, in quo ponitur vltimum eius complementum. Eadem est ratio de emente, & vendente. Datur igitur in vtroque pro eodem instanti dominium in solidum eiusdem rei. Confirmatur, quia nemo dat, quod non habet, & quiuis habet, quod acquirit; cum dat, & cum acquirit.

2. Dominium in solidum cuiusvis creaturæ circa quamlibet rem est compossibile, imò & essentialiter connexum cum dominio diuino in solidum circa eandem rem. Ergo etiam est compossibile cum dominio in solidum alterius creaturæ circa eandem. Patet consequentia, quia Dominium Dei est multò magis plenum, & in solidum, quàm dominium alterius creaturæ idèoque hoc dominium à fortiori est compossibile cum alio dominio creato circa eandem rem.

Resp. Dicendum est dominium in solidum non posse esse simultaneè apud duos circa eandem rem loquendo de dominio perfecto, & vltimò completo in ratione talis. Hic est indubitatus Iuris peritorum omnium consensus, & communis suppositio Theologorum ex lege *vt si certo §. si duobus ff. commodati*. Ratio est clara ex definitione domini in solidum data, & explicata in qu. præcedenti sub initium. Quia de ratione domini pleni est ius disponendi perfectè, nisi lege prohibeatur; hoc est ius impedibile sola lege honestatis, & non item simili alterius iure; vtque sit libera potestas absque grauamine directè, in fauorem alterius sibi imposito. Patet autem Dominium rei habentis alium simul dominum, dominio vtroque humano esse impedibilem, quominus disponat, vt voluerit non solum lege honestatis secundum se, sed etiam iure alterius, & lege quatenus fauente directè illi alteri; eundemque condominium esse grauatum grauamine sibi imposito directè in fauorem alterius. Quare si duo homines simul essent plenè domini eiusdem rei pro eodem instanti, vterque in dispositione rei esset, & non esset impedibilis sola lege honestatis; haberet, & non haberet grauamen aliquod sibi impositum cedens directè in fauorem alterius. Quod repugnat manifestè.

Art. 1. Ad 1. Pro instanti donationis acceptatæ, seu cum primùm existit acceptatio donationis datur quidem simultaneè dominium in solidum eiusdem rei in donante, & acceptante, necnon in omnibus quibus donari, & à quibus acceptari absolute potest, sed conditionatè tantum, & extrinsecè: absolute verò, & intrinsecè solum datur in donatario acceptante donatio-

nem sibi factam. Omnè nimirum ius proprietatis quatenus extrinsecè denominans constituitur, per legè fauentem vni, & grauante alios in fauorem ipsius; intrinsecè verò per cognitionem, & volitionem, quibus cognoscitur verè, & acceptatur talis fauor, vt dictum est q. 6. Cum igitur respectu cuiusvis habentis intrinsecè, & absolute dominium in solidum alicuius rei pro aliquo tempore, detur eiusmodi lex ipsi fauens pro toto tempore sequenti absque vllò termino; faueat verò non omnino absolute, sed conditionatè ipsi quidem domino quousque volet sibi retinere dominium; cæteris autem quibusvis ex quo idem dominus voluerit dominium in eos transferre, vt dictum est qu. 43.

Art. 2. Cum inquam hæc ita se habeant, patet dominium in solidum pro eodem instanti dari extrinsecè, & conditionatè in donante, & donatario, necnon in omnibus, & quibusvis aliis capacibus, quibus eadem res donetur. Quia verò voluntas absoluta habendi rem, vt suam directè per veram cognitionem donationis, solum datur in donatario eam acceptante, cum in donante detur è conuerso nolitio habendi rem, vt suam, patet similiter donatario, & non donanti conuenire intrinsecè, & absolute dominium rei pro instanti donationis, & pro omnibus sequentibus quousque ipse velit; autem dicitur dominus simpliciter cui dominium conuenit intrinsecè, & absolute; is verò, cui non nisi extrinsecè, & conditionatè conuenit, dicitur dominus secundum quid, dum agitur de dominio adulti potentis acceptare, & reiicere dominia rerum pro libito.

Art. 3. Quapropter donatio est vsus domini conuenientis donatori extrinsecè, & conditionatè per denominationem prouenientè à dominio intrinsecò, & absolute instantis immediatè antecedentis, & à legè conditionatè fauente pro eodem donationis instanti. Non verò est vsus domini simpliciter talis, seu conuenientis intrinsecè, & absolute pro ipso donationis instanti, quod liquet satis ex dictis. Et ex eo præterea, quia donatio est translatio domini ex donante in donatariū, & nihil ibi perseverat, vnde transfertur, in sensu composito translationis. Quapropter donator donat rem iam non suam intrinsecè, & absolute, Tò iam significante instans reale. Nempè pro priori naturæ ad actum donationis res donata præscindit à sua, & non sua ipsius donantis intrinsecè, & absolute; estque sua ipsius extrinsecè, & conditionatè sub hac conditione, si ipse velit. Idemque dicitur suo modo de vendente, respectu emptoris, deque qualibet alia libera abdicatione domini præhabiti. Patet igitur totum argumentum illud habere apparentiam propter indistinctionem, & confusionem domini absolute, & vltimò completi, respectu eius, quod est tantum extrinsecum, & conditionatum, atque secundum quid.

Art. 4. Ad Confirmationem. Sicut in aliquo sensu est verum, nemo dat, quod non habet; ita est verissimum simpliciter nemo habet, quod dat, in sensu composito donationis. Aliàs componeretur datio cum retentione simpliciter. Simili modo est in aliquo sensu: verum nemo spoliatur bonis, quæ non habet, & tamen est verissimum simpliciter: nemo habet bona, quibus spoliatur, in sensu composito spoliationis. Spoliatur autem bonis, qui illa donat aliis, nec quidquam refert pro modo verificationis earum propositionum, an propria, an aliena voluntate spoliatur, sicut nihil interest pro modo verificationis istarum; nemo moritur, aut occiditur nisi viuat, & nemo viuit, cum moritur, aut occiditur, in sensu composito mortis, aut occisionis; nihil inquam interest, an vulnere sibi inflicto per se, an aliena confossus manu occumbat. Distinguenda igitur est illa propositio iuxta proximè dicta; nemo dat, quod non habet, vel extrinsecè, & conditionatè, vel intrinsecè, & absolute; Conceditur propositio. Quod non habet intrinsecè, & absolute, tunc, cum